

GROENE WAARDEN IN DEN HAAG

Verdediging en controle

Kijkduin: nieuwbouw op de scheidslijn met beschermd landschap (foto Inge Camfferman)

In deze jaargang van *Ons Den Haag* besteden we in vijf artikelen aandacht aan het groen in de stad. Dit artikel is gewijd aan de verdediging van groene waarden in het bouwproces. Immers, het groen mag niet helemaal aan het vrije spel van de markt worden overgelaten. De rol van de overheid is daarbij cruciaal; de gemeente moet dus wat doen aan de bouwbegeleiding. Het gaat dan om de inzet van deskundigheid, de wettelijke grondslag, het vastgestelde beleid, de handhaving van richtlijnen en de toegankelijkheid voor bewonersinspraak.

Groen heeft ruimte nodig om duurzaam, weerbaar en aantrekkelijk te kunnen zijn. De gemeente streeft ernaar om ondanks alle claims op de ruimte voor woningbouw toch het groen te beschermen en te versterken. Goede bedoelingen op schrift, in de beleidsnota's en straks in de nieuwe omgevingsverordening. Maar hoe zit dat nu in de praktijk? Wat gebeurt er als een bouwplan beslag legt op schaarse groene ruimte of de natuur in de achteruit zet? Eenmaal bebouwd terrein wordt nooit meer groen. Het komt er dus op aan de ontwikkelingen onder controle te hebben.

Sturing op groene kwaliteit

Behalve in bestemmingsplannen en straks in de omgevingsverordening is de functie van groen beschermd. Het gaat om alle soorten groen, zowel natuur als stadsgroen. Daarnaast

zijn er beschermde stadsgezichten en worden er voor bepaalde projecten beeldkwaliteitsplannen gehanteerd. Voor grote projecten komt er eerst een milieueffectrapportage. In al deze instrumenten speelt sturing op groene kwaliteit een rol. Daarnaast is groen ook onderdeel van de zogenaamde zogenaamde Welstandsverordening, die het toezicht regelt op het uiterlijk van de omgeving. Een nieuw bouwwerk moet een bijdrage leveren aan architectonische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden en moet dus in samenhang met de omgeving beschouwd worden. De criteria hiervoor liggen vast in de Welstandsnota van de gemeente. Bouwplannen worden aan deze nota getoetst. In geval van twijfel is er de onafhankelijke Welstandscommissie, die beoordeelt of een bouwplan akkoord is of moet worden aangepast. Een omgevingsvergunning wordt pas dan verleend als het plan door deze commissie is goedgekeurd. Groene waarden zijn onderdeel van deze beoordeling.

Het Welstandadvies

De Welstandscommissie van Den Haag bestaat uit acht deskundigen op het gebied van architectuur en stedenbouw. Philomene van der Vliet is lid voor het vakgebied landschap en openbare ruimte en gaat over de inbedding van gebouwen in de groene omgeving. Om een beter begrip te krijgen van de groenkwaliteiten die de Welstandscommissie tot haar taakveld rekent, hebben wij haar een aantal vragen voorgelegd.

In hoeverre spelen de Haagse groenkwaliteiten een rol bij het werk van de Welstand? Een gebouw staat immers niet op zichzelf.

Philomene: Bij de beoordeling wordt ook de contextuele hechting meegenomen. Wij vragen onder meer hoe de interventie aansluit bij de omgeving, of hoe een waardevolle groenstructuur in stand wordt gehouden en waar mogelijk verbeterd. Als het openbare ruimte betreft dienen de plannen ook beoordeeld te worden door de ACOR, de Advies Commissie Openbare Ruimte, van de gemeente Den Haag. Deze commissie adviseert het college van B & W. Als landschapsarchitect en afgevaardigde van Welstand heb ik ook zitting in deze commissie, zodat de overgang van openbare ruimte naar private ruimte is geborgd. Daarnaast speelt bij de stedelijke verdichting ook de duurzaamheidsopgave een rol in de toetsing. We bezien of een ontwikkeling bijdraagt aan het vergroten van de leefbaarheid, zoals het verbeteren van de biodiversiteit, het tegengaan van hittestress, het vasthouden en bufferen van regenwater door middel van daktuinen of groene daken.

Philomene van der Vliet (foto boomlandscape.nl)

Bij het bouwen van meer woningen hoort soms ook het kappen van bomen en het verharden van groene openbare ruimte. Ziet de Welstand er ook op toe dat aanplant en onderhoud van groen aan het uiterlijk van bouwwerken worden toegevoegd? Of op zijn minst geen afbreuk doen aan de bestaande groene kwaliteit van de locatie?

Philomene: Den Haag beschikt over een schat aan monumentale bomen, tuinen, parken en bijbehorende architectonische elementen, zoals muren, poorten en bruggen. Bij de beoordeling speelt waardebeoordeling een belangrijke rol. Daarbij staan behoud, herstel en beheer voorop. Ook wordt aangestuurd op verbetering van ruimtelijke ingrepen uit het verleden, of verandering van een ruimtelijk ontwerp dat niet meer past bij functiewijziging van een complex. Dat speelt bijvoorbeeld bij transformatie van kantoren tot woningen of bij verbeteringen van de ensemblewerking van een bouwproject. In de verdichtende stad staat de buitenruimte onder druk. Ook door onderkeldering of door de parkeeropgave, die vaak op eigen terrein moet worden opgelost. Harde eisen aan de ontwikkeling zijn belangrijk om goed te kunnen sturen. Maar ook als deze niet zijn vastgelegd proberen we ontwerpers en ontwikkelaars aan te spreken op hun vakmanschap en ze te verleiden tot het maken van overtuigende groenstructuren, tot herplanting, tot het aanleggen van royale daktuinen of desnoods het inschakelen van landschapsarchitecten.

Hoever gaat het adviesrecht van Welstand bij grote ruimtelijke ingrepen in bestaande groenvoorzieningen? Welke aspecten zijn daarbij van belang voor de taakvervulling van Welstand?

Philomene: Bij grote landschappelijke transformaties in groenstructuren, zoals in de Koekamp en het Zuiderpark, is met name de ACOR 'in the lead'. Alle disciplines vanuit de gemeente zitten hierbij aan tafel; ontwerp, beheer, ecologie, infrastructuur. Plannen worden dus integraal beoordeeld en getoetst; op groenstructuur, waterkwaliteit, ecologische kwaliteit, verkeersveiligheid. Bij architectonische interventies en toevoegingen die vergunningplichtig zijn, zoals bruggen, paviljoens, een haventje, poorten, muren, heeft Welstand uiteraard een toetsende en adviserende rol waarbij ook een hoogwaardige inbedding in het landschap belangrijk is.

Bemoeit Welstand zich ook met ecologische verbindingen of fauna-passages bij grote projecten? Bezieet Welstand de bouwkundige aspecten van bezonning of windhinder vanuit de kansen voor groenkwaliteiten?

Philomene: Ingrepen dienen aan redelijke eisen van welstand te voldoen. Hierbij is het van belang dat grootschalige groenstructuren niet worden aangetast en waar mogelijk

worden verbeterd. Voor het kappen van bomen dient overal in de stad, ook in private buitenruimte, vanaf een bepaalde maat een vergunning bij het omgevingsloket te worden aangevraagd, waarbij ook voorstellen moeten worden aangeleverd voor herplanting. Ecologische aspecten, de duurzaamheidsopgave, de biodiversiteit, de voorwaarden voor bezonning en het voorkómen van windhinder zijn eisen die vrijwel standaard worden meegegeven in grote nieuwbouwopgaven en tenders. In eerste instantie worden deze getoetst door de stedenbouwkundige diensten van de gemeente en aanvullend beoordeelt de Welstandscommissie of dit ook is geborgd in de bouwaanvraag.

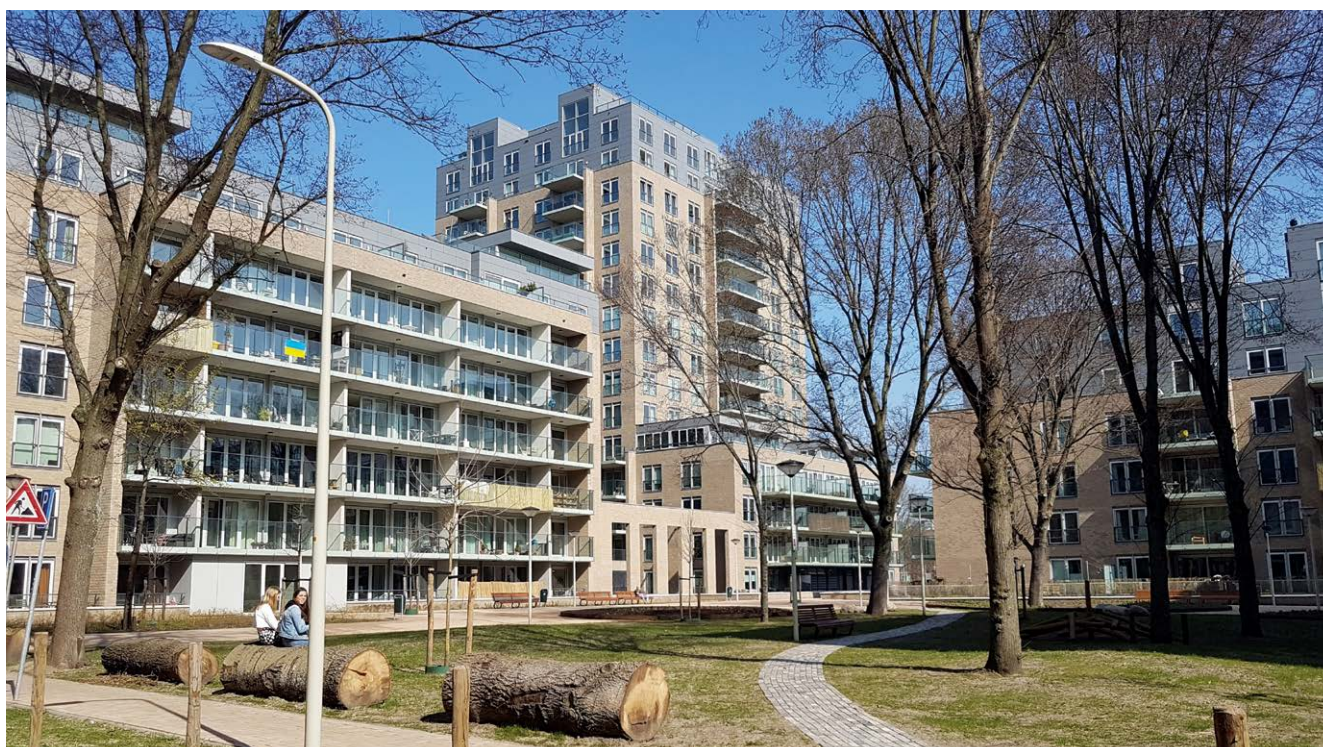
Meer kwaliteit, meer draagvlak

Gelukkig richt één van de leden van de Welstandscommissie zich specifiek op het groen en worden gebouwen niet alleen om de eigen kwaliteit beoordeeld. Ook onderhandelt de commissie met initiatiefnemers en hun architecten over aanpassingen; een debat gericht op kwaliteitsverbetering. En wellicht ook voor meer draagvlak in de buurten, want bij de vergaderingen van de Welstandscommissie is inspraak door belanghebbenden mogelijk. Dat is niet het geval bij de ACOR, de andere belangrijke toetsingsinstantie van de gemeente, die niet openbaar is. De ACOR beoordeelt het nakomen van de regels in het Handboek Openbare Ruimte

van de gemeente. Daar gaat het om de gepaste kwaliteit van straten en pleinen. Ook dat hoort bij de integrale kwaliteitstoets van bouwwerken in hun omgeving en niet in de laatste plaats bij de invulling van stedelijk groenbeleid. Gelukkig is er dus één iemand die vanuit Welstand daar de verbinding kan leggen met het grote belang van een mooie groene omgeving en zo tegenwicht kan bieden aan een al te strikte economie van de openbare ruimte.

Of de stad als geheel ook aan strakke normen in de Omgevingswet zal gaan voldoen is een opgave waar het college en de raad op aangesproken moeten worden. Den Haag werkt met een puntensysteem dat gebiedsontwikkeling bindt aan een score voor groen- en natuur-inclusief bouwen, waarmee ontwikkelaars en architecten verplicht worden om groen en natuur in de directe omgeving te bevorderen. De 75 m² per woning zoals de stichting Natuur en Milieu dat nodig acht, of een hectare per buurt volgens de Wereldgezondheidsorganisatie, zijn normen die de lat hoger leggen dan in vele steden haalbaar is. Den Haag komt een eind, maar zou wel meer kunnen doen aan eerlijke spreiding van groen over de stad.

[Elsbeth van Hijckama Vlieg](#)
[Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen](#)
 stadsbeeldenstadsgroen@vriendenvandenhaag.nl

Verhulstplein: nieuw groen toevoegen vraagt om geduld (foto Elsbeth van Hijckama Vlieg)